

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ เพราะเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างและพัฒนาคนให้มีความรู้ความสามารถทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและวัฒนธรรม รวมทั้งการปรับปรุงสภาพแวดล้อมและสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าให้แก่สังคม โดยส่วนรวม ด้วยเหตุนี้ทุกประเทศจึงพยายามเร่งรัดพัฒนาการศึกษาทุกระดับให้มีคุณภาพและสอดคล้องกับความเป็นในการพัฒนาประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2530, 7)

หลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอนมีความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ดังตารางที่ปรากฏใน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 23 กำหนดไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา ในเรื่องของภาระการเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทย ระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยโดยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มีความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทยและการประยุกต์ใช้ มีความรู้ด้านคณิตศาสตร์ ด้านภาษาเน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข (กมธ. ญ่ประเสริฐ, 2544, 20-23)

ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยการจัดการเรียนการสอนให้สนองต่อพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติดังกล่าวคือองค์การนิเทศอย่างเป็นระบบ เนื่องจากการนิเทศเป็นกระบวนการปฏิบัติซึ่งงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้รับการนิเทศได้พัฒนาตนเองในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อมุ่งให้เกิดประสิทธิภาพทางการสอนของครูเพิ่มขึ้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนซึ่งเป็นผลจากการอบรมสั่งสอนของครูสูงขึ้น ครูมีทัศนคติที่ดีต่อหน่วยงาน มีความพึงพอใจที่จะกระทำหน้าที่ของตนให้ดียิ่งๆ ขึ้นไป (จารีต นองมาก, 2532, 28-29)

การนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาร่วมกันของผู้บริหารสถานศึกษา และคณะผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ โดยการปฏิบัติอย่างเป็นระบบขั้นตอน มีความเป็นประชาธิปไตย แอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ยอมรับบทบาทหน้าที่ของผู้ร่วมงาน เป็นการสร้างสรรค์และส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาทำงานด้วยความมั่นใจและภาคภูมิใจในผลงาน ตั้งอยู่บนรากฐานของ

การพัฒนาวิชาชีพให้สูงขึ้น และเป็นการสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง กระตุ้นให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกันและช่วยให้เกิดความรู้สึที่ดีต่อผู้ร่วมงาน

การนิเทศภายในจึงเป็นกระบวนการสำคัญประการหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องทำงานร่วมกับครูและบุคลากร ในสถานศึกษาในการปรึกษาหารือร่วมกัน เพื่อรวบรวมข้อมูลวางแผนพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพเป็นไปตามวัตถุประสงค์ และเป็นเป้าหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้ (วิไลรัตน์ บุญสวัสดิ์, 2538, 61) จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องและข้อมูลจากกลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามทรศรีธรรมราช เขต 2 พบว่าปัญหาส่วนใหญ่ที่ทำให้การดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาไม่ประสบผลสำเร็จมีลักษณะใกล้เคียงกันคือ

1. ผู้บริหารสถานศึกษาไม่ตระหนักว่าตนเองมีส่วนร่วมสำคัญที่จะผลักดันให้เกิดการพัฒนา และมีความรู้สึกลัวว่าการนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นงานของผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ ครูวิชาการหรือกรรมการนิเทศภายในสถานศึกษาจึงมอบหมายให้บุคลากรเหล่านั้นรับผิดชอบดำเนินการแทน
2. ผู้บริหารไม่ได้ใช้ศักยภาพอย่างเต็มที่ในการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษา
3. บุคลากรส่วนมากคิดว่าการนิเทศภายในสถานศึกษา คือ การไปสังเกตการสอนของครูไม่ขึ้นเรียนและไม่รู้จุดหมายที่แท้จริงของการนิเทศภายในสถานศึกษาว่าเป็นไปเพื่อความร่วมมือร่วมกันพัฒนาบุคลากรทุกคน
4. ผู้บริหารขาดความมั่นใจในการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษา
5. บุคลากรไม่เห็นความสำคัญและประโยชน์ของการนิเทศภายในสถานศึกษา เนื่องจากเข้าใจว่าการนิเทศภายในเป็นการไปตรวจสอบ จับผิด ประเมิน วิพากษ์วิจารณ์
6. สื่อ เครื่องมือ นวัตกรรมใหม่ๆ ทางการนิเทศ ไม่ได้ใช้เพื่อการสนับสนุน ให้เกิดการนิเทศภายในสถานศึกษาได้อย่างแท้จริง
7. ครูไม่ยอมรับ ไม่ศรัทธาผู้ที่ทำการนิเทศภายใน
8. ขาดการนิเทศติดตามผลและประเมินผลอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ ผู้นิเทศไม่มีเวลาในการวางแผนการนิเทศร่วมกัน

จากปัญหาการนิเทศภายในสถานศึกษาดังกล่าว จะเห็นได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการนิเทศการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความรู้ ความสามารถและเข้าใจกระบวนการนิเทศการศึกษาเป็นอย่างดี คุณภาพของผู้เรียนจะเป็นอย่างไรขึ้นอยู่กับสถานศึกษาเป็นประการสำคัญ นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องจัดให้มีการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษาอย่างจริงจัง และต่อเนื่องเพราะถือว่าการนิเทศภายในเป็นหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา นอกจากนี้ประสบการณ์ที่ผู้วิจัยเป็นผู้บริหารสถานศึกษา พบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หรือการดำเนินงาน

ตามโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนในสถานศึกษาส่วนใหญ่ยึดความต้องการของหน่วยงาน และวิธีการของผู้บริหารเป็นหลัก การสอบถามเพื่อทราบความต้องการได้รับการนิเทศของครู มีน้อย จึงทำให้การปฏิบัติงานด้านการนิเทศภายในสถานศึกษาไม่สอดคล้องกับสภาพที่เป็นจริง และความต้องการของครู เป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งของการบริหารสถานศึกษาที่ไม่ได้คุณภาพ

ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารสถานศึกษา จึงมีความสนใจที่จะศึกษาความต้องการได้รับการนิเทศภายในของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ใน 4 ด้าน คือ ด้านหลักสูตร ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านวิธีสอน และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการวัดและการประเมินผลการเรียน และเปรียบเทียบ ความต้องการได้รับการนิเทศภายในของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 จำนวนตาม เทศ วุฒิศึกษา วิทยฐานะและ ประสบการณ์การทำงานของครู เพื่อเป็นข้อมูลที่สำคัญในการจัดการนิเทศภายในสถานศึกษา และ การดำเนินกิจกรรมการนิเทศภายในสถานศึกษา การศึกษาความต้องการได้รับการนิเทศดังกล่าว จะใช้เป็นแนวทางในการจัดการนิเทศภายในสถานศึกษา ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความร่วมมือ ร่วมใจ ที่จะพัฒนาและสนับสนุนให้มีการจัดการนิเทศภายในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน ให้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการได้รับการนิเทศภายในของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบความต้องการได้รับการนิเทศภายในของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 จำนวนตามเทศ วุฒิศึกษา วิทยฐานะ และประสบการณ์การทำงานของครู

สมมุติฐานการวิจัย

ครูที่มีความแตกต่างกันในด้านเทศ วุฒิศึกษา วิทยฐานะและประสบการณ์การทำงาน มีความต้องการได้รับการนิเทศภายใน แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาวิจัยมุ่งศึกษาความต้องการได้รับการนิเทศภายในของครูในสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐานระดับช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ใน 4 ด้าน คือ

- 1.1 ด้านหลักสูตร
- 1.2 ด้านสื่อการเรียนการสอน
- 1.3 ด้านวิธีสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
- 1.4 ด้านการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ได้แก่ ครูที่ปฏิบัติงานสอนในสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน ระดับช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ในปี
การศึกษา 2551 จำนวน 2,219 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูที่ปฏิบัติงานสอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับช่วงชั้น
ที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ในปีการศึกษา 2551 จำนวน 328 คน
ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซ์และมอร์แกน และสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified
Random Sampling) โดยใช้จำนวนเป็นชั้นภูมิทั้ง 8 จำนวน แล้วสุ่มอย่างง่าย

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่

3.1.1 เพศ

- 1) ชาย
- 2) หญิง

3.1.2 วุฒิการศึกษา

- 1) ปริญญาตรี
- 2) ประกาศนียบัตรบัณฑิต
- 3) ปริญญาโท

3.1.3 วิทยฐานะ

- 1) ครูผู้ช่วย
- 2) ครูชำนาญการ
- 3) ครูชำนาญการพิเศษ

3.1.4 ประสมการณ์การทำงาน

- 1) ต่ำกว่า 10 ปี
- 2) 10 - 20 ปี
- 3) 21 ปีขึ้นไป

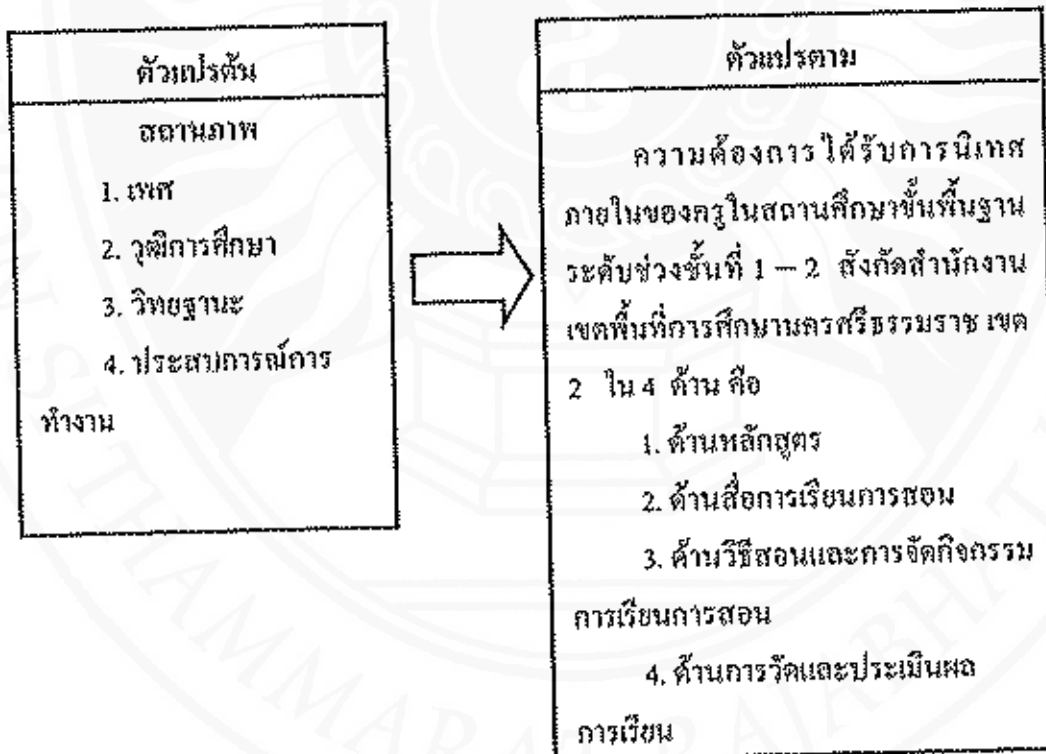
3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

ความต้องการได้รับการนิเทศภายในของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับ
ช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามทรศรีธรรมราช เขต 2 ใน 4 ด้าน คือ

- 3.2.1 ด้านหลักสูตร
- 3.2.2 ด้านสื่อการเรียนการสอน
- 3.2.3 ด้านวิธีสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
- 3.2.4 ด้านการวัดและการประเมินผลการเรียน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบการวิจัยดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง กระบวนการปฏิบัติงานที่ร่วมมือ ช่วยเหลือซึ่งกัน และกันของบุคลากรทางการศึกษาภายในโรงเรียน ในการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติงาน ของครู เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น หรือเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพ การจัดการเรียนการสอนให้สูงขึ้น

2. ความต้องการได้รับการนิเทศภายในสถานศึกษา หมายถึง ความประสงค์ที่จะได้รับ การช่วยเหลือแนะนำจากผู้นิเทศใน 4 ด้าน คือ ด้านหลักสูตร ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านวิธีการสอน และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผลการเรียนเพื่อเป็นแนวทางใน การพัฒนาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

2.1 ด้านหลักสูตร หมายถึง การทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร การวางแผนหลักสูตร การดำเนินการปฏิบัติตามหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตร และการประเมินผลการใช้หลักสูตร ตามแนวปฏิบัติตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 โดยให้ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าฝ่ายวิชาการ ได้นิเทศครูในด้านหลักสูตร

2.2 ด้านสื่อการเรียนการสอน หมายถึง การทำความเข้าใจ การวางแผน การใช้สื่อ การจัดหา การผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอน การเก็บและบำรุงรักษา การตรวจสอบและ ประเมินผลการใช้สื่อตามที่หน่วยงานต้นสังกัดจัดหา เพื่อให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ และจุดประสงค์ของหลักสูตร โดยให้ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้บริหารสถานศึกษา และหัวหน้า ฝ่ายวิชาการ ได้นิเทศครูในด้านการจัดหา ผลิตสื่อการเรียนการสอน

2.3 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง การวางแผนการสอน วิธีการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนตามกระบวนการเรียนการสอนแบบบูรณาการทั่วไป และการจัดประสบการณ์ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ และการจัดชั้นเรียนที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมเสริม หลักสูตร การให้เทคนิคการสอนแบบต่างๆ โดยให้ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าฝ่ายวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระ และครูผู้ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาได้นิเทศครูใน ด้านการเรียนการสอน

2.4 ด้านการวัดและการประเมินผลการเรียน หมายถึง การทำความเข้าใจเกี่ยวกับ การวัดผลให้สอดคล้องกับหลักสูตร การดำเนินการวัดผลให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ การใช้เทคนิค และเครื่องมือในการวัดผลและการประเมินผล การตรวจสอบเครื่องมือวัดและการดำเนินการวัดผล ตามสภาพจริง และตัดสินผลการเรียนตามกระบวนการวิธีสอนทั่วไปตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการประเมินผลการเรียน โดยให้ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าฝ่าย วิชาการ หัวหน้าฝ่ายทะเบียนและวัดผลได้นิเทศครูในการดำเนินการวัดผลนักเรียน

3. ครู หมายถึง บุคลากรวิชาชีพที่ทำหน้าที่หลักเกี่ยวกับการเรียนการสอนในสถานศึกษา ที่จัดการศึกษาในระดับช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราชเขต 2 ที่ปฏิบัติการสอนอยู่ในสถานศึกษาในปีการศึกษา 2551

4. ผู้นิเทศ หมายถึง ผู้ทำหน้าที่นิเทศภายในสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าฝ่าย หัวหน้ากลุ่มสาระ ครูผู้ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา หัวหน้างาน กรรมการบริหารหลักสูตร ครูผู้มีส่วนการดูแลและความชำนาญสูงในการเรียนการสอน

5. ผู้รับการนิเทศ หมายถึง ผู้รับการนิเทศภายในสถานศึกษา ได้แก่ ครู ผู้ปฏิบัติการสอน ในสถานศึกษาที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1-2 ปีการศึกษา 2551

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ผลที่ได้จากการวิจัยทำให้ทราบข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญสำหรับผู้ที่มีหน้าที่ในการนิเทศ การศึกษานและนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 เพื่อใช้เป็นแนวทางและเป็นข้อมูลสำหรับการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2. ผลการวิจัยครั้งนี้ช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้ทราบข้อมูลพื้นฐาน ความต้องการได้รับการนิเทศภายในสถานศึกษา ในด้านหลักสูตร ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านวัดและประเมินผลการเรียนรู้เพื่อเป็นประโยชน์ ในการพัฒนางานตามบทบาทหน้าที่ของตน

3. ผลการวิจัยได้ช่วยให้ครูทราบความต้องการของตนและเพื่อนครูเกี่ยวกับการนิเทศ ภายในสถานศึกษาซึ่งอาจจะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาการบริหารที่ใช้โรงเรียนเป็นฐานได้